

26 Οκτωβρίου 1912, Αναστάσεως ημέρα για την Θεσσαλονίκη!

Γράφει ο Στέλιος Κούκος.

Η παράδοσις της Θεσσαλονίκης εν Τόπσιν.

Η απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης τον Οκτώβριο του 1912 δεν ήταν απλά ένα εθνικό γεγονός που αφορούσε αποκλειστικά τον ελληνισμό. Άλλωστε την πόλη την διεκδίκησε και η σύμμαχος των Ελλήνων στον Α΄ Βαλκανικό πόλεμο Βουλγαρία, αφού στη συμφωνία μεταξύ των δύο κρατών για την έναρξη πολέμου εναντίον του «μεγάλου ασθενή», δηλαδή της Τουρκίας, δεν προβλεπόταν πώς θα μοιραστούν τα καταληφθέντα εδάφη. Στην ίδια συμφωνία-σύμπραξη των χριστιανικών βαλκανικών κρατών ήταν και η Σερβία, όπως και το Μαυροβούνιο.

Έτσι η Τουρκία θα έπρεπε να τα βγάλει πέρα μόνη της έχοντας και να αντιμετωπίσει βαλκανικούς λαούς που καταδυνάστευε εκατοντάδες χρόνια. Για την Θεσσαλονίκη συμπληρώνονταν 482 χρόνια το 1912.

Ο ελληνικός στρατός, όπως είναι γνωστό με την έναρξη των επιχειρήσεων κέρδιζε την μία μάχη μετά την άλλη μέχρι που έφθασε στα πρόθυρα της Θεσσαλονίκης. Εντούτοις, οι τουρκικές εφημερίδες της πόλης έγραφαν πως ο οθωμανικός στρατός κατήγαγε «περιλάμπρους νίκας εις Σαραντάπορον, Γενιτσά και Βαρδάρην»! Μοναδικός, πλέον, στόχος της

τοπικής τουρκικής ηγεσίας ήταν η τόνωση του ηθικού των οθωμανών της πόλης και η τρομοκράτηση των λοιπών κατοίκων της και ιδιαίτερα των Ελλήνων.

Μέσα στο κλίμα αυτό οι Έλληνες της Θεσσαλονίκης και υπό τον φόβο να ξεσπάσουν σε αυτούς οι επίσημες τουρκικές αρχές ή και οι «όχλοι» κλείνονταν από νωρίς στα σπίτιά τους. Εν τω μεταξύ, άρχισαν να κατάφθάνουν στην πόλη εξαθλιωμένοι οθωμανοί πρόσφυγες από τις καταληφθείσες περιοχές κάτι, βεβαίως, που χαλούσε το τουρκικό σενάριο περί της προέλασης του τουρκικού στρατού και τις περίλαμπρες νίκες του!

Τα караβάνια των προσφύγων δεν προέρχονταν μόνο από τις περιοχές από τις οποίες πέρασε νικηφόρος ο ελληνικός στρατός, αλλά και από τις κατακτηθείσες από τον βουλγαρικό στρατό. Και μάλιστα, η κάθοδος των Βουλγάρων συνοδευόταν από λεηλασίες και πυρπολήσεις. Αυτό, βεβαίως, αποτέλεσε μία ακόμη πηγή ανησυχίας για τους Έλληνες της Θεσσαλονίκης, αφού κανένας δεν ήξερε ποιος θα επικρατήσει σ' αυτόν τον αγώνα δρόμου μεταξύ των δύο αυτών στρατών.

Βρισκόμαστε, λοιπόν, λίγες μέρες πριν από την γιορτή του πολιούχου της πόλης Αγίου Δημητρίου και όλοι εύχονταν και προσεύχονταν να γιορτάσουν και την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης!

Μετά την καθοριστική ήττα του τουρκικού στρατού στα Γιαννιτσά (19-20 Οκτωβρίου) ο δρόμος για την Θεσσαλονίκη είχε ανοίξει και μία από τις τελευταίες απελπιστικές ενέργειες του διοικητή της 8ης Στρατιάς του Αυτοκρατορικού Οθωμανικού Στρατού της Μακεδονίας Χασάν Ταχσίν Πασάς ήταν η καταστροφή της γέφυρας του Αξιού. Ο αλβανικής κατάγωγής ανώτατος αξιωματικός πίστευε πως με τον τρόπο αυτό προφύλασσε την πόλη από την προέλαση του ελληνικού στρατού.

Να προσθέσουμε, πως πρωθυπουργός της Ελλάδας ήταν ο Ελευθέριος Βενιζέλος ο οποίος την στιγμή εκείνη ζήτησε, πολύ σωστά, από τον αρχιστράτηγο του ελληνικού στρατού, διάδοχο του θρόνου, πρίγκιπα Κωνσταντίνο να κινηθεί προς την Θεσσαλονίκη και όχι προς το Μοναστήρι. Κάτι που, όπως φαίνεται, δεν άρεσε στον διάδοχο, και από το σημείο αυτό

μπήκαν οι... βάσεις για τον εθνικό διχασμό που οδήγησαν δέκα χρόνια μετά στην μικρασιατική καταστροφή.

Έντονες ήταν και οι διπλωματικές διαπραγματεύσεις μέσα στην πόλη μεταξύ των προξένων των Μεγάλων Δυνάμεων και του αντιστρατήγου Χασάν Ταχσίν και των λοιπών πολιτικών και των θρησκευτικών ηγετών, χωρίς να πείθεται ή να αποφασίζει, όμως, ο στρατιωτικός διοικητής να παραδώσει την πόλη στον ελληνικό στρατό. Προφανώς, δεν ήταν μια απόφαση που μπορούσε να την πάρει χωρίς περίσκεψη. Άλλωστε, ο ελληνομαθής και απόφοιτος της Ζωσιμαίας Σχολής των Ιωαννίνων αντιστράτηγος Χ. Ταχσίν καταδικάστηκε, αργότερα, ερήμην σε θάνατο από την Τουρκία.

Το πρωί της 25ης Οκτωβρίου, παραμονή της γιορτής του Αγίου Δημητρίου, το διοικητικό συμβούλιο του βιλαετίου και το δημοτικό συμβούλιο της πόλης, συνεδρίασε παρουσία του Χασάν Ταχσίν και εξουσιοδότησε τους προξένους να αναγγείλουν τους όρους του τούρκου στρατηγού στους Έλληνες. Ο ρώσος πρόξενος αρνήθηκε να παραδώσει τους όρους αυτούς, λέγοντας πως πρόκειται για όρους νικητή και όχι ηττημένου. Κάτι που δεν πέρασε απαρατήρητο και από την ελληνική ηγεσία και τον αρχιστράτηγο του ελληνικού στρατού, διάδοχο Κωνσταντίνο. Έτσι οι όροι αυτοί «επιστράφηκαν» ως απαράδεκτοι μαζί με ελληνικό τελεσίγραφο, με ολιγόωρη προθεσμία, για την παράδοση της Θεσσαλονίκης άνευ όρων!

Εντούτοις, ο Χασά Ταχσίν ακόμη και τα χαράματα της 26ης Οκτωβρίου, ανήμερα δηλαδή της γιορτής του πολιούχου της Θεσσαλονίκης, προσπάθησε να κερδίσει χρόνο, πράγμα που δεν τα κατάφερε, αφού ήδη έχει εκπνεύσει η προθεσμία και ο ο έλληνας αρχιστράτηγος, διάδοχος Κωνσταντίνος διέταξε την προέλαση και την κατάληψη της πόλης.

Κατά τις τέσσερις το απόγευμα της 26ης Οκτωβρίου ο τουρκικός στρατός παραδόθηκε άνευ όρων και οι αξιωματικοί του ελληνικού στρατού Βίκτωρ Δούσμανης και Ιωάννης Μεταξάς μπήκαν το βράδυ της ίδιας μέρας στην πόλη για τη σύνταξη του πρωτοκόλλου παράδοσης.

Έτσι κι αλλιώς αυτό ήταν το τυπικό μέρος! Ανήμερα της γιορτής του Αγίου Δημητρίου δεν υπήρχε καμία αμφισβήτηση ποιος ήταν, πλέον, το

αφεντικό της Θεσσαλονίκης! Οι Τούρκοι δεν είχαν ούτε τις δυνάμεις ούτε το σθένος να συνεχίσουν την αντίσταση και τον πόλεμο. Οι επίσημες υπογραφές «έπεσαν» στις 1.30 π.μ. της 27ης Οκτωβρίου, αλλά ως ημέρα παράδοσης θεωρήθηκε κατ' απαίτηση του Ιωάννη Μεταξά η 26η Οκτωβρίου για να αποδοθεί και η πρέπουσα τιμή στον πολιούχο της Θεσσαλονίκης Άγιο Δημήτριο. Γι' αυτό και στο πρωτόκολλο που υπογράφηκε τέθηκε ως ημερομηνία και ώρα παράδοση η ενδεκάτη και τριάντα νυκτερινή της 26ης Οκτωβρίου.

Πέραν, όμως, από την τιμή προς τον άγιο, η ελληνική πλευρά μπορούσε να χρησιμοποιήσει το πρωτόκολλο αυτό, ως αποδεικτικό στοιχείο για την κατάληψη της πόλης πριν από την άφιξη στην Θεσσαλονίκη των Βουλγάρων. Και πράγματι οι Βούλγαροι «κατάφεραν» να μπουν στην Θεσσαλονίκη κατόπιν αδείας που τους έδωσε ο διάδοχος Κωνσταντίνος, αφού οι ίδιοι ζήτησαν να μπουν μόνον για να ξεκουραστούν και να επιστρέψουν. Στη συνέχεια, όμως, οι βούλγαροι στρατιώτες δημιούργησαν πολλά προβλήματα στους Θεσσαλονικείς όλων των εθνοτήτων.

Το πρόβλημα λύθηκε τον Ιούνιο του 1913 με την έναρξη του Β' Βαλκανικού Πολέμου και την εκδίωξη των Βουλγάρων από την Θεσσαλονίκη και από άλλες περιοχές της σημερινής Βόρειας Ελλάδας τις οποίες οι ίδιοι είχαν καταλάβει. Από όλες τις περιοχές που πέρασαν άφησαν πίσω

τους τις χειρότερες εντυπώσεις! Διάβαζε εγκληματικές. Κάτι που επαναλήφθηκε από την Βουλγαρία και στα χρόνια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μετά την παραχώρηση από τους συμμάχους τους Γερμανούς την διοίκηση περιοχών της Μακεδονίας και Θράκης. Τα εγκλήματά τους σ' αυτή την περίπτωση είχαν μορφή γενοκτονίας και προσπάθειας αλλοίωσης του ελληνικού εθνικού χαρακτήρα της περιοχής.

Από την άλλη μεριά ο ελληνικός στρατός και γενικότερα οι Έλληνες εξεδήλωσαν μεγάλη μεγαλοψυχία απέναντι στους οθωμανούς Θεσσαλονικείς, πράγμα που φανερώνει η πιο κάτω φράση εφημερίδας της εποχής:

«Συμπαθήσωμεν τους ηττηθέντας εχθρούς μας αποφεύγοντες την επιδείνωσιν της ήδη δεινώς τρωθείσης καρδιάς των...»! («Νέα Αλήθεια», 3 Νοεμβρίου 1912).

Η Θεσσαλονίκη, λοιπόν, μπορεί τις μέρες αυτές να γιορτάζει και να πανηγυρίζει μαζί με όλο τον ελληνισμό τόσο τον πολιούχο της, άγιο Δημήτριο και την ένδοξη απελευθέρωσή της όσο και την έναρξη του έπους του '40!

Η απελευθέρωση της πόλης στις 26 Οκτωβρίου του 1912 έλαβε χαρακτήρα αναστάσιμο και το «Χριστός Ανέστη» ήταν στα χείλη όλων!

Έτσι καλωσόρισαν και τους Έλληνες στρατιώτες φιλώντας ακόμη και τα άλογά τους!

Χρόνια πολλά Θεσσαλονίκη!

Χρόνια πολλά Ελλάδα!

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>